

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA

India-UN Development
Partnership Fund

Centrul
Cercetări
Demografice

INDICELE ÎMBĂTRÂNIRII ACTIVE 2024

Chișinău, 2025

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA

India-UN Development
Partnership Fund

Centrul
Cercetări
Demografice

Mariana BUCIUCEANU-VRABIE

INDICELE ÎMBĂTRÂNIRII ACTIVE 2024

Chișinău, 2025

CZU 314(478):303.4

B 86

Recomandat spre publicare de Consiliul Științific al Institutului Național de Cercetări Economice, proces-verbal nr. 6 din 18 decembrie 2025

Autoare:

Mariana BUCIUCEANU-VRABIE, Centrul Cercetări Demografice "Acad. Gheorghe Paladi", INCE ASEM

Recenzenți:

Anastasia OCERETNÎI, dr., conferențiar universitar, Șef Departament Sociologie și Asistență Socială, FPȘESAS, Universitatea de Stat din Moldova

Galina SAVELIEVA, dr., conferențiar cercetător, Institutul Național de Cercetări Economice, ASEM

Această analiză a fost elaborată în cadrul *Programului Generații și Gen* (Generations and Gender Programme – GGP) pentru a oferi sprijin autorităților naționale în elaborarea politicilor fundamentate pe dovezi, care consolidează reziliența demografică a Republicii Moldova. Totodată, această analiză face parte și din cadrul Subprogramului de cercetare "030102 *Tranziția demografică în Republica Moldova: particularități, implicații socioeconomice și consolidarea rezilienței demografice*" (perioada de implementare 2024-2027).

Programul Generații și Gen este implementat de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA Moldova), în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Institutul Interdisciplinar Olandez de Demografie (NIDI). Programul este finanțat de Fondul de Parteneriat pentru Dezvoltare India-ONU, Guvernul Elveției și UNFPA Moldova.

Studiul Generații și Gen (GGS) reprezintă cel mai amplu studiu demografic longitudinal realizat în Republica Moldova, cu Valul I desfășurat în anul 2020 și Valul II în 2024, ca parte a programului internațional coordonat de Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) și NIDI. Concluziile studiului vor ajuta factorii de decizie să înțeleagă mai bine transformările demografice aflate în desfășurare în țară și vor sprijini dezvoltarea unor politici demografice centrate pe oameni, adaptate nevoilor populației. În plus, rezultatele acestei analize vor sprijini autoritățile în identificarea unor măsuri care să transforme provocările demografice actuale în oportunități pentru dezvoltarea durabilă și pentru avansarea rezilienței demografice în Republica Moldova.

Acest document a fost elaborat cu sprijinul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) în Republica Moldova și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale UNFPA Moldova sau ale organizațiilor afiliate acestuia.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Buciuceanu-Vrabie, Mariana.

Indicele îmbătrânirii active în Republica Moldova, 2024 / Mariana Buciuceanu-Vrabie ; Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Centrul Cercetări Demografice. – Chișinău : SEP ASEM, 2025. – 26 p. : tab.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Referințe bibliogr.: p. 26. – Cu sprijinul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) în Republica Moldova.

ISBN 978-9975-168-80-9 (PDF).

314(478):303.4

B 86

ISBN 978-9975-168-80-9 (PDF).

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.ib.2024.2025>

© Centrul Cercetări Demografice "Acad. Gheorghe Paladi", INCE ASEM, 2025 www.ccd.ince.md

© UNFPA, Fondul ONU pentru Populație în Republica Moldova, 2025

© Editura ASEM, 2025

Cuprins

Context	4
Sumar	6
Metodologia Indicelui Îmbătrânirii Active (IÎA): principii, structură și adaptare pentru Republica Moldova	7
Domeniul 1. Ocuparea în câmpul muncii	8
Domeniul 2. Participarea în societate	9
Domeniul 3. Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță	12
Domeniul 4. Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active	17
Concluzii	20
Implicații pentru politici publice și recomandări	22
Anexa 1	25
Referințe bibliografice	26

Context

Republica Moldova se confruntă cu un proces accelerat de îmbătrânire demografică, reflectat atât de structura populației, cât și de indicatorii sociali și economici asociați. La începutul anului 2025, persoanele în vârstă de 60 de ani și peste reprezentau 25,9% din totalul populației rezidente – aproximativ 616,5 mii de oameni, dintre care peste 60% sunt femei (BNS, 2024). Structura pe grupe de vârstă confirmă o tendință de îmbătrânire avansată: crește constant proporția celor trecuți de 70 de ani, în timp ce segmentul mai tânăr (60–64 ani) s-a redus. Speranța de viață la 60 de ani s-a îmbunătățit în ultimii ani, ajungând la 15,9 ani pentru bărbați și 20,6 ani pentru femei, însă decalajul de gen rămâne semnificativ. În plan social, peste jumătate dintre gospodăriile țării includ cel puțin o persoană vârstnică, iar trei sferturi dintre acestea sunt formate doar din seniori, adesea singuri și preponderent din mediul rural. Veniturile gospodăriilor cu vârstnici sunt modeste și dependente în proporție de peste 50% de prestațiile sociale, în timp ce aproape un sfert dintre pensionari continuă să lucreze pentru a-și suplimenta veniturile. Deși pensia medie de 3983 lei depășește minimumul de existență, disparitățile de gen și teritoriale persistă, iar condițiile de trai și accesul la utilități rămân mai precare în rural.

În acest context demografic și social, Republica Moldova a adoptat o serie de politici publice menite să transforme provocările îmbătrânirii într-o oportunitate de dezvoltare socială și economică. Promovarea principiului îmbătrânirii active și sănătoase a devenit un obiectiv strategic al Guvernului, care își propune să asigure persoanelor vârstnice condiții de viață demne, participare activă la viața comunității și acces egal la servicii esențiale.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în parteneriat cu Fondul ONU pentru Populație (UNFPA), a elaborat *Programul național privind îmbătrânirea activă și sănătoasă 2023–2027*, un document-cadru pentru incluziune și calitatea vieții vârstnicilor. Programul prevede dezvoltarea sistemelor de asistență socială și medicală, promovarea unei piețe a muncii incluzive, extinderea accesului la educație pe tot parcursul vieții și consolidarea competențelor digitale. Aceste direcții urmăresc nu doar menținerea autonomiei persoanelor în etate, ci și valorificarea contribuției lor în societate.

În acest cadru strategic, UNFPA Moldova joacă un rol esențial în consolidarea unei culturi a îmbătrânirii active, implementând programe inovatoare axate pe educație, digitalizare și dialog intergenerațional. Printre cele mai relevante inițiative se numără *Universitatea Vârstei a Treia (U3A)*, lansată în 2023 în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării și universitățile din Chișinău, Bălți și Cahul. Acest program oferă cursuri gratuite de dezvoltare personală, competențe digitale, educație juridică și comunicare intergenerațională, având până în prezent peste 450 de participanți seniori. U3A reprezintă un model de învățare continuă care contribuie la creșterea autonomiei, a stimei de sine și a participării sociale a persoanelor în vârstă.

Un alt pilon al politicilor de îmbătrânire activă îl constituie *digitalizarea* seniorilor. În perioada 2023–2025, UNFPA, în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale, HelpAge International, Fundația Moldcell și alți parteneri internaționali, a implementat proiecte de incluziune digitală în 10 localități din țară. În jur de 3300 de persoane vârstnice, inclusiv refugiați, au fost instruite în utilizarea telefoanelor inteligente, a internetului și a serviciilor publice electronice, circa 1200 de participanți au beneficiat de dispozitive mobile gratuite. Digitalizarea este privită nu doar ca o adaptare la era tehnologică, ci ca o modalitate de reducere a izolării, de îmbunătățire a sănătății mentale și de participare activă în comunitate.

De asemenea, *proiectele de coeziune socială și dialog intergenerațional* derulate de UNFPA au consolidat legăturile dintre generații. În 2024–2025 au fost create *Centre Comunitare Intergeneraționale* la Comrat și Dondușeni, destinate interacțiunii dintre generații prin promovarea activităților comune pentru tineri și vârstnici – de la ateliere de educație digitală și sesiuni creative până la activități fizice și civice. Aceste inițiative sprijină dezvoltarea coeziunii sociale și reduc izolarea persoanelor vârstnice, oferindu-le oportunități reale de participare comunitară. În 2024, în rezultatul parteneriatului dintre UNFPA, MMPS, HelpAge International și Fundația Moldcell, a fost creat și Clubul Vârstnicilor din Ungheni care oferă activități de sport, artă, meșteșuguri, educație și voluntariat, contribuind la menținerea unei vieți active, sănătoase și independente.

Pe lângă intervențiile directe, Ministerul Muncii și Protecției Sociale organizează *Programul de granturi mici pentru îmbătrânire activă (2023–2025)*, fiind susținute peste 20 de organizații neguvernamentale, cu o finanțare totală de 2,4 milioane lei. Aceste organizații au dezvoltat la nivel local și regional proiecte de promovare a vieții sănătoase, voluntariatului și participării civice, stimulând totodată o percepție socială mai pozitivă asupra vârstei înaintate.

În ansamblu, politicile publice și programele implementate în domeniul îmbătrânirii active definesc un nou model de incluziune socială în Republica Moldova bazat pe respect, solidaritate și participare. Totodată, aceste intervenții structurale au o relevanță directă pentru dimensiunile analizate în cadrul *Indicelui de Îmbătrânire Activă 2024*.

Sumar

Runda 2024 a Indicelui Îmbătrânirii Active (ÎIA) indică o evoluție pozitivă, dar graduală, a îmbătrânirii active în Republica Moldova, într-un context demografic și socioeconomic complex. *Scorul total al ÎIA atinge 29,8 puncte*, în creștere față de 28,6 în 2020, confirmând o consolidare lentă, dar constantă a condițiilor care permit persoanelor de 55 de ani și peste să își valorifice potențialul economic, social și civic.

Un element distinctiv al runde 2024 îl constituie îmbunătățirea substanțială a bazei de date și a calității estimărilor, care sporește profunzimea rezultatelor și relevanța acestora pentru fundamentarea politicilor publice. Pentru prima dată, indicele este estimat sistematic dezagregat pe medii de reședință (urban–rural), iar valorile pentru runda 2020 au fost recalibrate utilizând aceeași logică metodologică, asigurând o comparabilitate mai riguroasă în timp. Această evoluție reflectă maturizarea procesului național de monitorizare a îmbătrânirii active și consolidarea capacității instituționale de producere și utilizare a datelor relevante.

Analiza integră a ÎIA evidențiază reducerea treptată a decalajelor de gen. Între 2016 și 2024, *scorul ÎIA în rândul femeilor (29.1)* a crescut mai rapid decât cel *al bărbaților (30.9)*, conducând la o apropiere a nivelurilor de îmbătrânire activă. Această convergență este asociată atât cu evoluțiile din domeniul ocupării la vârste pre-pensionare, influențate de reforma vârstei de pensionare, cât și cu extinderea participării femeilor în activități sociale și comunitare.

Din perspectivă teritorială, runda 2024 confirmă o dinamică pozitivă a ÎIA atât în *mediul urban (32.6)*, cât și în cel *rural (28.1)*, cu creșteri semnificative ale scorului față de runda 2020 (25.8 pentru oraș și 22.2 pentru sat). Totuși, diferențele urban–rural persistă, reflectând accesul inegal la oportunități economice, servicii și infrastructură socială. Extinderea estimărilor pe medii de reședință permite identificarea mai precisă a acestor disparități și oferă un suport analitic solid pentru intervenții teritoriale diferențiate.

Structura indicelui arată că *progresul general este susținut în principal de domeniile „Viață independentă, sănătoasă și sigură” (52.7)* și *„Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active” (49.3)*, care concentrează cele mai mari scoruri. Aceste rezultate reflectă, pe de o parte, rolul mecanismelor de protecție socială și al măsurilor de sprijin implementate în ultimii ani, iar pe de altă parte, existența unui capital educațional și adaptativ în creștere în rândul cohortelor care intră în segmentul de vârstă 55–74 de ani.

În același timp, dinamica domeniilor legate de ocupare și participarea în societate indică faptul că transformarea potențialului existent în participare efectivă rămâne un proces gradual. Evoluțiile observate sunt corelate cu reformele structurale și cu intervențiile programatice recente în domeniul îmbătrânirii active, ale căror efecte asupra participării economice și sociale se manifestă gradual. Aceste eforturi creează premisele unei participări mai largi, chiar dacă impactul lor asupra indicatorilor compoziți se manifestă progresiv.

Rezultatele ÎIA 2024 arată că îmbătrânirea activă în Republica Moldova se află într-o fază de consolidare, caracterizată de progrese reale, dar încă inegale între grupuri și teritorii. Rezultatele subliniază importanța continuității politicilor publice orientate spre îmbătrânire activă și sănătoasă și evidențiază necesitatea trecerii de la intervenții predominant compensatorii la abordări mai integrate, capabile să transforme îmbunătățirile de context și capacitate în participare economică și socială durabilă.

Metodologia Indicelui Îmbătrânirii Active (ÎIA): principii, structură și adaptare pentru Republica Moldova

Indicele Îmbătrânirii Active (ÎIA) este un instrument analitic elaborat de Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) și Comisia Europeană, pentru a estima în ce măsură populația în vârstă de 55 ani și peste își realizează potențialul de participare economică, socială și civică și beneficiază de un mediu favorabil pentru o viață sănătoasă și autonomă. Totodată prin aplicabilitatea sa, ÎIA permite monitorizarea comparabilă a progreselor în domeniul îmbătrânirii active și al implementării angajamentelor statelor asumate prin Planul Internațional de Acțiune de la Madrid privind Îmbătrânirea (MIPAA/RIS).

Republica Moldova se numără printre primele țări din afara Uniunii Europene care au aplicat sistematic metodologia ÎIA, realizând trei runde naționale de calcul – în anii 2016, 2020 și 2024. Această continuitate reflectă un angajament instituțional clar pentru utilizarea indicelui ca instrument de analiză și fundamentare a politicilor publice destinate persoanelor în vârstă.

Conform metodologiei UNECE (Zaidi et al., 2012), ÎIA este un indice compozit multidimensional, format din 22 de indicatori grupați în patru domenii: (1) Ocupare pe piața muncii; (2) Participarea în societate; (3) Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță; (4) Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active. Fiecare indicator este exprimat pe o scală pozitivă 0–100 și agregați, pe baza unor ponderi stabilite la nivel internațional, în scoruri de domeniu și într-un scor total al indicelui.

Metodologia este orientată preponderent spre măsurarea rezultatelor concrete obținute de persoanele în vârstă, și nu spre evaluarea resurselor alocate sau a măsurilor de politică în sine. Această abordare permite o apreciere directă a situației reale a populației de 55 de ani și peste și asigură posibilitatea comparării rezultatelor în timp și cu alte țări care aplică aceeași metodologie.

Adaptarea metodologiei la contextul Republicii Moldova a fost realizată în conformitate cu principiul UNECE al „*cele mai bune comparabilități posibile*” (UNECE, 2018). În condițiile în care țara nu este parte a sistemelor statistice EU-LFS, EU-SILC, EQLS, au fost aplicate proceduri de adaptare pentru fiecare rundă a ÎIA (2016, 2020, 2024), pornind de la disponibilitatea datelor naționale.

Runda 2024 a Indicelui Îmbătrânirii Active a consolidat alinierea Republicii Moldova la metodologia europeană, beneficiind de un set extins și robust de surse de date naționale. Calculul indicelui s-a bazat pe *Recensământul Populației și Locuințelor 2024, Studiul Generației și Gen – runda a doua (2024), Anchetă Forței de Muncă, Bugetul Gospodăriilor Casnice și statistici administrative* ale Biroului Național de Statistică, precum alte *studii țargetate pe vârstnici în 2024 (Anexa 1)*. Această combinație de surse a permis estimarea directă a majorității indicatorilor, reducând substanțial necesitatea utilizării variabilelor de substituție. Orice utilizare a variabilelor de substituție a fost calibrată astfel încât să păstreze orientarea pozitivă a indicatorilor și compatibilitatea cu rundele anterioare naționale, asigurând atât comparabilitatea în timp, cât și coerența rezultatelor. În același timp, runda 2024 marchează un progres metodologic important prin *extinderea estimărilor Indicelui Îmbătrânirii Active pe medii de reședință (urban-rural)*, aspect care nu a fost realizat anterior. Această dezvoltare sporește relevanța indicelui pentru politicile publice, oferind autorităților un instrument mai precis pentru identificarea disparităților teritoriale și pentru fundamentarea intervențiilor diferențiate în mediul urban și rural.

Un *element distinctiv* al rundelor 2020 și 2024 al ÎIA îl constituie faptul că *Studiul Generației și Gen în Republica Moldova* (GGs, 2024), atât în runda I (2020), cât și în runda a II-a (2024), a fost

armonizat ținând cont explicit de necesitățile de estimare ale Indicelui Îmbătrânirii Active. Integrarea variabilelor relevante ÎÎA reflectă interesul autorităților publice și al partenerilor de dezvoltare, în special UNFPA Moldova, de a consolida producerea de date relevante pentru monitorizarea îmbătrânirii active.

Domeniul 1. Ocuparea în câmpul muncii

Ocupația profesională și integrarea pe piața muncii reprezintă una dintre cele mai importante dimensiuni ale îmbătrânirii active, deoarece reflectă în ce măsură potențialul persoanelor de 55–74 de ani este valorificat economic și social. În metodologia ÎÎA, acest domeniu se măsoară prin ratele de ocupare pe patru grupe de vârstă: 55–59, 60–64, 65–69 și 70–74 ani. Indicatorul surprinde nu doar participarea directă la piața muncii, ci și efectele politicilor de pensionare, ale mobilității populației și ale discriminării pe criteriu de vârstă.

Tabelul 1. Indicatorii compoziți ai Domeniului 1 al ÎÎA privind ocuparea în câmpul muncii a populației în vârstă (55 ani și peste), 2024

	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Rata de ocupare (55-59 ani), %	61.8	60.9	62.5	66	59.4
Rata de ocupare (60-64 ani), %	36.2	44.6	29.5	43.8	31.9
Rata de ocupare (65-69 ani), %	11.8	16.8	8	16	9
Rata de ocupare (70-74 ani), %	4.9	5.9	4.3	6.1	4.2
Domeniul 1_ÎÎA: Ocuparea în câmpul muncii (puncte/scor)	28.7	32.1	26.1	33.0	26.1

Sursa: calculat de autoare în baza surselor prezentate în Anexa 1.

Pentru 55–59 ani, ocuparea a depășit 60% în 2024, reducând semnificativ decalajul față de Uniunea Europeană (UE). La categoria de vârstă de 60–64 ani s-a înregistrat o creștere importantă (+8,1 puncte procentuale față de 2020), dar decalajul rămâne mare față de media europeană (circa 28 puncte). După vârsta de 65 ani, ocuparea rămâne foarte scăzută, ceea ce reflectă bariere structurale și ieșirea rapidă de pe piața muncii odată cu obținerea pensiei.

Analiza pe sexe arată un tablou diferențiat. La 55–59 ani, femeile sunt chiar ușor mai active decât bărbații (62,5% vs. 60,9%), fapt ce se explică prin implicarea ridicată în câmpul muncii înainte de pensionare. La 60–64 ani, decalajul devine evident: doar 29,5% dintre femei mai lucrează, comparativ cu 44,6% dintre bărbați. Creșterea față de 2020 este însă mult mai accentuată la femei (+11,2 p.p.), ca efect direct al majorării treptate a vârstei de pensionare. Diferențele între sexe sunt mai mici la vârsta de 65–74 ani, dar nivelurile de ocupare rămân foarte scăzute.

Discrepanțele pe mediul de reședință evidențiază dezavantaje semnificative pentru populația în vârstă din mediul rural pentru a fi activi în câmpul muncii. În mediul urban, rata de ocupare este semnificativ mai mare: 66% la 55–59 ani și 43,8% la 60–64 ani. În mediul rural, valorile sunt mai reduse (59,4% și 31,9% respectiv), reflectând lipsa locurilor de muncă non-agricole și infrastructura economică limitată. Totodată, trebuie menționat că munca agricolă informală, foarte prezentă în zonele rurale, este subraportată în statisticile oficiale, ceea ce duce la o subestimare a ocupării reale.

Evoluția indicatorilor compoziți ai ÎÎA 2024 pentru ocuparea în câmpul muncii se explică în principal prin creșterea ocupării la grupa 60–64 ani, determinată de reforma vârstei de pensionare începută în 2017, care a extins participarea femeilor până la 61 ani în 2024 (față de 2020, când o parte

erau deja pensionare), dar și de structura demografică marcată de intrarea cohortelor¹ numeroase în această grupă de vârstă; în plus, deficitul de forță de muncă provocat de migrația externă a stimulat menținerea persoanelor peste 60 de ani pe piața muncii, mai ales în urban, în timp ce creșterea ocupării masculine a fost mai modestă (+4,2 p.p.), confirmând că efectul legislativ a vizat în special femeile.

În acest context, scorul Domeniului 1 în 2024 depășește nivelurile înregistrate în rundele ÎÎA 2016 și 2020 și indică o apropiere graduală de media Uniunii Europene din 2020 la vârstele pre-pensionare (55–64 ani), în timp ce după vârsta de 65 de ani persistă diferențe structurale semnificative.

Tabelul 2. Evoluția scorului Domeniului 1 al ÎÎA: Ocuparea în câmpul muncii, Republica Moldova și media UE (puncte/scor)

Runda ÎÎA	Moldova – Domeniul 1 al ÎÎA	Media UE – Domeniul 1 al ÎÎA
2016	24,2	29,1
2020	24,4	33,8
2024	28,7	—

Sursa: pentru Republica Moldova calculele realizate de către autoare; media UE extrasă din *Active Ageing Index (AAI) results for EU28* (anii de referință disponibili), <https://statswiki.unece.org/>

Domeniul 2. Participarea în societate

Participarea socială a persoanelor vârstnice reflectă implicarea acestora în viața comunității, disponibilitatea de a sprijini alte generații și gradul de reprezentare civică. Spre deosebire de indicatorii economici, acest domeniu surprinde aspectele non-materiale ale bunăstării, cum ar fi voluntariatul, îngrijirea informală și participarea politică, care influențează în mod direct coeziunea socială și solidaritatea între generații.

Tabelul 3. Indicatorii compoziți ai Domeniului 2 al ÎÎA privind participarea în societate a populației în vârstă (55 ani și peste), 2024

	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Activități de voluntariat, %	6.0	6.9	5.3	7.3	5.4
Îngrijirea nepoților (și copiilor), %	14.7	12.3	15.8	16.4	13.6
Îngrijirea adulților în vârstă, %	10.3	8.1	11.5	15.4	7.9
Participarea politică, %	25.3	28.5	23.8	27.1	24.3
Domeniul 2_ÎÎA: Participarea în societate (puncte/scor)	13.3	12.9	13.5	16.0	12.0

Sursa: calculat de autoare în baza surselor prezentate în Anexa 1.

În runda 2024 a ÎÎA, indicatorul „*Activități de voluntariat*”² reflectă contribuția socială a persoanelor de 55 de ani și peste prin implicarea în activități de voluntariat organizat. Analiza realizată

¹ Prin termenul „*cohortă*” se înțelege un grup de persoane definite printr-o caracteristică comună, cel mai frecvent vârsta (de exemplu, 55–59 ani sau 55+), analizat la același moment de referință. În acest raport, utilizarea noțiunii de cohortă permite compararea rezultatelor între sexe, medii de reședință și runde ale Indicelui de Îmbătrânire Activă, fără a implica urmărirea aceluiași persoane în timp.

² **Notă metodologică:** Indicatorul „*activități de voluntariat*” a fost calculat pe baza datelor din GGS Wave II 2024 pentru persoanele de 55 ani și peste. Pentru fiecare tip de activitate voluntară (servicii comunitare, asociații educaționale, mișcări

în baza datelor GGS 2024 arată că 6% dintre persoanele din această grupă de vârstă declară participare *ocazională* la activități de voluntariat, valoare semnificativ mai ridicată decât ponderea celor care desfășoară voluntariat organizat *săptămânal* (1,5%), calculată strict conform definiției standard a metodologiei UNECE pentru elaborarea ÎIA (AAI)³. Diferențele sunt consistente și la nivel de subgrupuri: *participarea ocazională* este mai frecventă în mediul urban (7,3%) comparativ cu mediul rural (5,4%), iar bărbații (6,9%) raportează o implicare ușor mai ridicată decât femeile (5,3%).

Aceste rezultate indică faptul că în Republica Moldova, asemenea altor țări din Europa de Est, *contribuția socială a persoanelor vârstnice se manifestă preponderent sub forma implicării periodice și ocazionale*, decât prin voluntariat formalizat cu frecvență săptămânală regulată⁴. O astfel de structură a participării este caracteristică contextelor în care voluntariatul este încă slab instituționalizat și puternic ancorat în relații comunitare, intergeneraționale și de sprijin informal.

Aceste constatări sunt susținute și de rezultatele altui studiu național (HelpAge Moldova, 2024) realizat în localități în care au fost implementate măsuri concrete de promovare a îmbătrânirii active, inclusiv dezvoltarea cluburilor pentru persoane vârstnice, activități comunitare organizate, inițiative intergeneraționale și programe de voluntariat local. Datele arată că, în aceste comunități, persoanele vârstnice manifestă o deschidere crescută către participarea socială, în special sub forme adaptate contextului local, precum transmiterea tradițiilor și obiceiurilor, meșteșugăritul, activitățile culturale și sprijinul comunitar informal. Deși aceste forme de implicare nu se traduc încă într-o creștere semnificativă a voluntariatului formalizat cu frecvență regulată, ele confirmă efectul pozitiv al intervențiilor locale și relevă potențialul de dezvoltare a participării civice a persoanelor vârstnice. Rezultatele studiului indică astfel că măsurile de promovare a îmbătrânirii active generează schimbări graduale de comportament, subliniind importanța continuității și extinderii acestor acțiuni pentru a consolida implicarea socială a persoanelor vârstnice și a facilita, pe termen mediu, tranziția către forme mai structurate de voluntariat.

În acest context, utilizarea participării ocazionale pentru prezentarea rezultatelor indicatorului *”activități de voluntariat”* în analiza națională permite o reflectare mai fidelă a realităților sociale și a efectelor politicilor publice recente, inclusiv ale *Programului Național privind îmbătrânirea activă și sănătoasă (2023–2027)*, care a stimulat dezvoltarea cluburilor seniorilor, centrelor comunitare și inițiativelor locale de voluntariat. Valoarea indicatorului bazată pe participarea săptămânală este menținută distinct, ca reper de comparabilitate internațională, fiind însă recunoscut caracterul său subestimativ pentru contextul național.

Mult mai răspândită este participarea prin îngrijirea informală, un aspect definitiv al solidarității familiale și intergeneraționale în Republica Moldova. Conform GGS Wave II 2024, 14,7% dintre persoanele de 55 de ani și peste au oferit ajutor la *îngrijirea copiilor sau nepoților* în ultimele 12 luni. Femeile sunt mai implicate decât bărbații, circa 16% față de 12,3%, iar diferența între urban și rural este de asemenea semnificativă: 16,4% în orașe comparativ cu 13,6% în sate. Aceste date confirmă rolul central pe care femeile și populația urbană îl au în transmiterea sprijinului parental, în contextul în care migrația forței de muncă a dus la multiplicarea situațiilor de „bunici-

---

sociale, alte organizații) s-a extras ponderea respondenților care *au raportat participare „ocazională”* (câteva ori pe an). Indicatorul a fost obținut ca medie aritmetică a acestor patru proporții. Opțiunea pentru frecvența ocazională reprezintă o adaptare la contextul național și se notează ca atare, valorile nefiind direct comparabile cu cele ale indicatorului AAI standard.

³ Această ajustare analitică este justificată, în linie cu recomandările UNECE privind flexibilitatea metodologică pentru țările non-UE. (UNECE, 2018). https://unece.org/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/AAI_Guidelines_final.pdf

⁴ În literatura de specialitate și în documentele metodologice UNECE se evidențiază faptul că nivelurile de voluntariat organizat al persoanelor de 55 ani și peste variază semnificativ între statele europene, cu valori deosebit de scăzute în țările din Europa Centrală și de Est (între 2–5%).

îngrijitori”. În același timp, peste 10% dintre vârstnici au oferit *ajutor altor adulți în vârstă*, în special celor de peste 75 de ani. Și aici se observă diferențe de gen și reședință: 11,5% dintre femei față de 8,1% dintre bărbați, respectiv 15,4% în urban comparativ cu 8% în rural. Această implicare indică accentuarea rolului tradițional al solidarității intrageneraționale în rândul persoanelor în vârstă. În contextul migrației externe a populației active și al accesului limitat la servicii formale de îngrijire, sprijinul reciproc între persoane în vârstă capătă o funcție compensatorie, substituind parțial sprijinul intergenerațional și intervenția instituțională. Astfel, îngrijirea informală între persoane de aceeași generație devine un mecanism central de adaptare la noile riscuri sociale asociate îmbătrânirii populației.

Estimarea indicatorului „*Participare politică*” pentru anul 2024 este substanțial mai mare (25%) comparativ cu rundele ÎA 2016 (10,7%) și 2020 (10,4%), însă această diferență reflectă în primul rând *o corecție metodologică majoră* prin îmbunătățirea calității și acurateții datelor disponibile și o aliniere la standardele internaționale de măsurare. În 2024, a fost realizat studiul dedicat participării comunitare a persoanelor în vârstă (HelpAge Moldova, 2024), în care direct au fost măsurate trei forme distincte de implicare politică (vot, ședințe ale consiliului local, demonstrații/petiții), în concordanță cu metodologia UNECE. În rundele anterioare ÎA, indicatorul s-a bazat pe proxy-uri limitate, fapt care a condus la o subestimare structurală recunoscută și în documentele metodologice. Estimarea calibrată din 2024 (25%) reprezintă pentru prima dată o aproximare realistă a comportamentelor politice ale populației 55+, validată atât prin date comportamentale, cât și prin măsurători atitudinale (BOP, 2024).

Diferențele de participare politică între bărbați (28,5%) și femei (23,8%), precum și între mediul urban (27,1%) și cel rural (24,3%), reflectă *parcursuri de viață și oportunități diferite de implicare politică*. Bărbații din cohorta⁵ 55+ au fost mai frecvent expuși participării politice formale. Femeile în vârstă manifestă o participare mai redusă la activități politice formale, nu din lipsă de interes civic, ci ca rezultat al unei orientări mai accentuate spre forme de participare informală și de sprijin familial, aspect confirmat și de nivelurile mai ridicate ale implicării lor în îngrijirea nepoților și a altor membri ai familiei. Totodată, participarea politică este mai ridicată în mediul urban, unde accesul la instituții publice și informație politică este mai ușor, în timp ce în mediul rural, deși implicarea civică există, aceasta este mai frecvent canalizată prin relații informale, rețele comunitare restrânse sau participare episodică, ceea ce limitează participarea politică formală măsurată de indicator.

În runda ÎA 2024, *Domeniul 2 „Participarea în societate”* atinge un scor de 13,3 puncte, marcând o creștere față de runda 2016 (10,4 puncte) și o consolidare comparativ cu 2020 (13,0 puncte). Această evoluție reflectă în principal o evaluare mai adecvată a participării sociale și civice a persoanelor de 55 de ani și peste, determinată de îmbunătățirea bazei de date și de recalibrarea indicatorului de participare politică. Estimările din 2024 surprind mai fidel specificul participării informale și intergeneraționale, caracteristic contextului național, inclusiv rolul extins al îngrijirii informale și implicarea episodică în viața comunității.

---

⁵ Prin noțiunea „*bărbați din cohorta*” se înțelege populația masculină aparținând aceluiași grup de vârstă analizat (de exemplu, 55–59 ani sau 55+), observată la același moment de referință.

Tabelul 4. Evoluția scorului Domeniului 2 al ÎÎA: Participarea în societate, Republica Moldova și media UE (puncte/scor)

Runda ÎÎA	Moldova – Domeniul 2 al ÎÎA	Media UE – Domeniul 2al ÎÎA
2016	10,4	17,0
2020	13,0	17,9
2024	13,3	—

Sursa: pentru Republica Moldova calcule realizate de către autoare; media UE extrasă din *Active Ageing Index (AAI) results for EU28* (anii de referință disponibili), <https://statswiki.unece.org/>

Comparativ cu media Uniunii Europene, unde scorul Domeniului 2 rămâne considerabil mai ridicat (17,9 puncte în 2020), Republica Moldova continuă să prezinte un model distinct de participare, bazat preponderent pe solidaritate familială și implicare informală, ceea ce subliniază necesitatea unor politici orientate spre recunoașterea și valorificarea acestor forme de contribuție socială, precum și spre extinderea oportunităților de participare formală, în special în mediul rural și în rândul femeilor.

Domeniul 3. Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță

Domeniul 3 al Indicelui Îmbătrânirii Active reflectă măsura în care persoanele în vârstă dispun de condiții materiale, de sănătate și de siguranță care le permit menținerea autonomiei și a unei calități adecvate a vieții. Acest domeniu reunește opt indicatori compoziți care surprind atât dimensiuni obiective ale bunăstării (securitatea veniturilor, absența deprivării materiale severe, accesul la servicii), cât și aspecte legate de comportamente și percepții (activitatea fizică, siguranța personală, învățarea pe parcursul vieții).

În runda 2024, scorul agregat al Domeniului 3 atinge circa 53 puncte, valoare apropiată de cea înregistrată în 2020 - fiecare a doua persoană în vârstă din Republica Moldova dispune de condiții relativ adecvate pentru o viață independentă și sigură, în timp ce cealaltă jumătate rămâne expusă unor vulnerabilități multiple. Se constată un tablou marcat de vulnerabilități structurale persistente, dar și de mecanisme de compensare care au contribuit la menținerea unui nivel relativ stabil al domeniului în runda 2024.

Tabelul 5. Indicatorii compoziți ai Domeniului 3 al ÎÎA privind viața independentă, sănătoasă și în siguranță a populației în vârstă (55 ani și peste), 2024

	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Exerciții fizice, %	28.5	30.9	26.9	30.4	27.7
Accesul la sănătate și îngrijire dentară, %	51.3	51.9	50.9	48.4	52.6
Viață independentă, %	67.6	60	71.6	65.8	68.8
Venitul median relativ, %	64.7	69.4	62.6	60.4	79.3
Fără risc de sărăcie, %	82.4	86.3	80.0	88.2	79.1
Fără depravare materială, %	43.1	40.1	44.3	45	42.2
Siguranță fizică, %	68.3	78.1	59.0	-	-
Învățare pe parcursul vieții, %	2.0	1.5	2.0	2.6	1.4
Domeniul 3_ÎÎA: Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță (puncte/scor)	52.7	53.0	52.0	50.2	51.6

Sursa: calculat de autoare în baza surselor prezentate în Anexa 1.

Vulnerabilitatea materială și inechitatea financiară. Dimensiunea economică reprezintă un pilon central al Domeniului 3, întrucât nivelul și structura veniturilor condiționează direct capacitatea persoanelor vârstnice de a trăi independent, de a-și menține sănătatea și de a face față riscurilor cotidiene. În metodologia ÎIA, această dimensiune este evaluată prin *indicatorii venitul median relativ (65+)* și *ponderea populației fără risc de sărăcie*, completate analitic de indicatorul „*fără deprivare materială severă (65+)*”, care surprinde capacitatea efectivă de a acoperi cheltuieli esențiale. Inclusiv în runda 2024 al ÎIA dimensiunea economică rămâne componenta cea mai fragilă a Domeniului 3.

Indicatorii privind *securitatea financiară* relativă – venitul median relativ (64,7%) și *populația fără risc de sărăcie* (82,4%) – indică faptul că din punct de vedere strict monetar, o parte importantă a persoanelor de 65 de ani și peste reușește să se situeze peste pragurile relative utilizate în evaluările standard ale sărăciei. Totuși, aceste rezultate trebuie interpretate în corelație cu nivelul absolut al veniturilor disponibile. Conform datelor din CBGC (BNS), în anul 2024 venitul disponibil bănesc echivalat median al persoanelor de 65 de ani și peste a constituit circa 4132 lei lunar pe persoană, comparativ cu 6385 lei în cazul populației sub 65 de ani și 5875 lei pentru populația totală. Diferențele pe sexe sunt relevante și confirmă persistența inegalităților cumulative. Bărbații de 65+ ani dispun de un venit median de 4373,3 lei, în timp ce femeile ating doar 4037,2 lei, diferență de aproximativ 8%, care reflectă traiectorii ocupaționale diferite și decalaje istorice în nivelul pensiilor. Disparitățile teritoriale sunt și mai accentuate. Populația în vârstă (65 ani+) din sate dispune de un venit median cu aproape 28% mai mic decât cei din orașe (circa 3830 lei versus 5300 lei). Aceste niveluri de venit trebuie interpretate în raport cu structura cheltuielilor gospodăriilor vârstnice, dominată de costurile pentru alimentație, energie, locuință și sănătate. În contextul creșterii accentuate a prețurilor din perioada 2022–2024, puterea reală de cumpărare a veniturilor fixe, în special a pensiilor, a fost semnificativ erodată. Prin urmare, stabilitatea relativă a indicatorilor monetari nu a avut ca efect diminuarea privațiunilor materiale.

Situația curentă explică menținerea unui nivel scăzut al indicatorului „*fără deprivare materială severă (65+)*” care atinge 43,1%⁶, confirmând faptul că mai mult de jumătate din persoanele în vârstă continuă să se confrunte cu forme severe de privațiuni materiale. Comparativ cu runda 2020, nivelul indicatorului rămâne practic neschimbat, ceea ce indică caracterul cronic al vulnerabilității materiale în rândul populației vârstnice din Republica Moldova. Se evidențiază diferențe moderate pe sexe și medii de reședință. Totuși, faptul că valorile indicatorului rămân scăzute de-a lungul rundelor ÎIA (sub 45% în toate subgrupurile analizate) confirmă faptul că *deprivarea materială severă rămâne o problemă larg răspândită, care afectează populația în vârstă în ansamblu*. Neconcordanța dintre poziția relativă a veniturilor și capacitatea efectivă de a acoperi cheltuieli esențiale explică de ce o parte importantă a persoanelor vârstnice, deși nu sunt clasificate ca fiind expuse riscului de sărăcie monetară, continuă să se confrunte cu dificultăți în plata utilităților, menținerea confortului termic, acoperirea cheltuielilor medicale sau înlocuirea bunurilor de bază. În același timp, intervențiile statului – majorarea pensiei minime, indexările succesive și programele de

---

⁶ **Notă metodologică:** Pentru runda ÎIA 2024, indicatorul a fost estimat pe baza studiului VAN 2024, utilizând un set de variabile armonizate cu logica EU-SILC, conform recomandărilor UNECE pentru țările non-UE. Indicatorul este raportat ca valoare pozitivă (fără deprivare), pe o scară 0–100. Diferențele față de runda 2020 reflectă schimbarea sursei de date și a instrumentului de măsurare, nu modificarea definiției indicatorului. Indicatorul „Fără deprivare materială severă (65+)” (AAI 3.6) exprimă proporția persoanelor de 65 de ani și peste care nu se află în deprivare materială severă, conform metodologiei UNECE. O persoană este considerată sever deprivată material dacă, din motive economice (nu din alegere), nu își poate permite cel puțin 4 din 9 elemente standardizate: plata utilităților, menținerea locuinței adecvat încălzite, acoperirea cheltuielilor neprevăzute, consum regulat de proteine, concediu anual, televizor, mașină de spălat, automobil și telefon.

compensații pentru energie – au contribuit la amortizarea parțială a efectelor negative, prevenind o deteriorare accentuată a indicatorului de deprivare materială severă.

Dimensiunea sănătății și a autonomiei funcționale evidențiază semne de evoluție pozitivă, dar încă limitate ca amploare. În runda ÎA 2024, *practicarea exercițiilor fizice regulate* de către 28,5% dintre persoanele de 55 de ani și peste indică o tendință de consolidare a comportamentelor preventive, în linie cu orientările promovate în cadrul politicilor de îmbătrânire activă. Diferențele pe sexe și medii de reședință rămân constante: bărbații sunt mai activi fizic decât femeile (30,9% față de 26,9%), iar mediul urban prezintă un avantaj moderat față de mediul rural (30,4% față de 27,7%), explicabil prin accesul mai bun la infrastructură, servicii și inițiative comunitare de promovare a sănătății.

În același timp, *accesul efectiv la servicii de sănătate și îngrijire dentară rămâne o dimensiune fragilă*. Doar 51,3% dintre persoanele de 55+ declară că nu au avut nevoi medicale sau stomatologice nesatisfăcute, ceea ce indică existența unor bariere persistente de acces. Diferențele de gen sunt reduse, însă relevante, în timp ce discrepanțele urban (48,4%) – rural (52,6%) trebuie interpretate cu prudență: ponderea mai mare a persoanelor care nu raportează nevoi nesatisfăcute în mediul rural reflectă, mai degrabă, modele diferite de utilizare a serviciilor și niveluri mai scăzute ale așteptărilor, decât un acces superior la îngrijiri medicale.

În ansamblu, aceste rezultate indică că progresele înregistrate la nivelul comportamentelor preventive nu sunt încă susținute de o îmbunătățire corespunzătoare a accesului la servicii, ceea ce limitează impactul pozitiv asupra autonomiei funcționale la vârste înaintate. Din perspectivă de politici publice, dimensiunea sănătății rămâne astfel un spațiu de potențial nevalorificat, care necesită intervenții orientate spre reducerea constrângerilor financiare și logistice, precum și spre extinderea serviciilor adaptate populației vârstnice, inclusiv prin extinderea programelor de vouchere pentru îngrijire dentară, dezvoltarea serviciilor de telemedicină și asigurarea transportului medical asistat, în special pentru populația vârstnică din mediul rural.

Indicatorul privind **viața independentă la vârste înaintate** arată nivel înalt de **autonomie rezidențială**: 67,6% dintre vârstnicii 75+ locuiesc singuri sau în cuplu (în gospodării fără copii). Femeile depășesc net bărbații (71,6% vs. 60,0%), diferență explicabilă în principal prin mortalitatea masculină mai ridicată și prin frecvența mai mare a văduviei în rândul femeilor la vârste înaintate. Diferențele urban–rural sunt mici (65,8% vs. 68,8%). Acest indicator este un punct forte al Moldovei în cadrul domeniului 3, totuși în contextual țării, un nivel ridicat al indicatorului „Viața independentă” reflectă în primul rând structura aranjamentelor de locuire și configurațiile familiale, și mai puțin capacitatea efectivă de autoîngrijire. De altfel, acest rezultat este puternic influențat de factori demografici și sociali, precum migrația externă a populației active, mortalitatea diferențiată pe sexe și tradiția locuirii separate la vârste înaintate. Aici, locuirea independentă poate masca situații de vulnerabilitate și izolare socială coexistând cu nevoi crescute de sprijin informal sau formal, în special în rândul femeilor vârstnice care locuiesc singure și al persoanelor din mediul rural.

Siguranța fizică rămâne o dimensiune sensibilă a Domeniului 3, cu diferențe marcate între subgrupurile populației vârstnice. Datele indică o ameliorare substanțială a percepției de siguranță în 2024 față de rundele anterioare ale ÎA, ponderea persoanelor de 55 de ani și peste care declară că se simt în siguranță în vecinătate pe timp de noapte este de 68,3% (în creștere față de 47,6% în 2020), cu un avantaj consistent pentru bărbați (78,1%) față de femei (59%). Această evoluție sugerează o îmbunătățire a percepției securității personale, posibil asociată cu adaptarea comportamentală, consolidarea unor măsuri locale de ordine publică și schimbări în mediul de locuire. Diferența de gen confirmă un tipar constant evidențiat și în rundele anterioare. Acest decalaj reflectă atât expuneri diferențiate la riscuri, cât și percepții distincte ale insecurității, femeile vârstnice raportând mai

frecvent teamă de agresiune, furt sau lipsă de sprijin în situații critice. Din această perspectivă, siguranța fizică apare ca o dimensiune profund sensibilă la gen. Lipsa datelor pe medii aici, nu permite o evaluare directă a diferențelor teritoriale. Totuși, rezultatele din rundele anterioare și contextul național sugerează că vulnerabilitățile legate de siguranță sunt strâns corelate cu izolarea socială, infrastructura deficitară și accesul limitat la servicii de sprijin, factori mai frecvenți în mediul rural și în comunitățile periferice. Din perspectiva politicilor publice, rezultatele subliniază necesitatea unor intervenții de securitate comunitară sensibile la gen, inclusiv iluminat public adecvat, prezență comunitară sporită și mecanisme de alertă și sprijin adaptate nevoilor femeilor vârstnice.

Capacitatea de adaptare și *învățarea pe parcursul vieții a populației în vârstă* (55–74 ani) rămâne o componentă structural slab reprezentată în cadrul Domeniului 3 al ÎIA. În 2024, comparativ seriilor anterioare de date, indicatorul *Învățare pe tot parcursul vieții*, nu depășește media de 2%, ceea ce confirmă caracterul marginal al participării persoanelor vârstnice la activități de educație și formare surprinse de metodologia standard de elaborare a ÎIA. Diferențele pe sexe sunt reduse, dar constante, cu o ușoară avantajare a femeilor (2% față de 1,5% la bărbați) și o diferență urban–rural clară (2,6% vs. 1,4%), indicând inegalități persistente de acces.

Totuși, nivelul scăzut al indicatorului trebuie interpretat în corelație cu modelele reale de participare comunitară și cu structura preferințelor exprimate de persoanele vârstnice, constatate în studiul privind participarea socială a vârstnicilor (HelpAge Moldova, 2024). Datele arată că activitățile cu conținut educațional implicit – precum utilizarea tehnologiilor digitale, educația pentru o viață sănătoasă, activitățile fizice adaptate vârstei sau participarea la seminare și cursuri de dezvoltare personală – se regăsesc constant printre activitățile dorite de populația vârstnică, cu ponderi situate între 6–9%. De exemplu, educația pentru o viață sănătoasă fizică și mentală (6,7%), activitățile fizice și de menținere a sănătății (8,2%) sau utilizarea telefonului, computerului și internetului (9,4%) indică un interes orientat preponderent spre învățarea aplicativă, direct conectată la nevoile cotidiene. Totodată, datele privind barierele de participare arată că limitarea implicării în activități de învățare nu este determinată în principal de lipsa interesului, ci de factori structurali: starea de sănătate (22,4%), volumul ridicat de muncă în gospodărie (14,3%), constrângerile legate de activitatea de bază (10,8%), distanța și dificultățile de deplasare (8,3%), precum și absența activităților organizate la nivel local (5,7%). Aceste constrângeri afectează în mod disproporționat populația vârstnică din mediul rural, explicând parțial diferența urban–rural observată în valoarea indicatorului 3.8.

În acest context, valoarea redusă a indicatorului „*Învățare pe parcursul vieții*” reflectă mai degrabă limitele ofertei instituționale și ale accesului, precum și faptul că formele dominante de învățare la vârste înaintate sunt non-formale și informale, nefiind captate integral de instrumentele standard utilizate în calculul AAI. Consolidarea inițiativelor existente – inclusiv a programelor dedicate educației la vârste înaintate, precum Universitatea Vârstei a Treia – și extinderea acestora în mediul rural reprezintă direcții-cheie pentru valorificarea potențialului identificat și pentru creșterea contribuției acestei componente la scorul Domeniului 3 în rundele viitoare.

În runda 2024 a ÎIA, Domeniul 3 reflectă o stabilizare a condițiilor de viață ale persoanelor în vârstă la un nivel moderat, susținută de mecanismele de protecție socială existente, dar limitată de persistența unor vulnerabilități structurale profunde. Rezultatele indică faptul că îmbătrânirea activă în Republica Moldova rămâne condiționată în principal de securitatea economică și accesul efectiv la resurse esențiale, mai degrabă decât de lipsa autonomiei sau a participării individuale.

Evoluțiile din perioada 2020–2024 au fost marcate de șocuri succesive cu impact disproporționat asupra populației vârstnice – care au amplificat presiunile asupra bugetelor gospodăriilor cu venituri fixe. Intervențiile publice implementate în acest interval (majorarea pensiei minime, programele de compensații la energie) au avut un rol important de amortizare a riscurilor.

Se observă însă că, deprivarea materială severă rămâne încă o problemă cronică pentru populația de 55 de ani și peste.

Analiza dezagregată subliniază inegalități persistente. Femeile se confruntă sistematic cu venituri mai reduse, risc mai mare de sărăcie și deprivare materială, precum și cu un sentiment de insecuritate mai accentuat. Diferențele urban–rural sunt mai puțin vizibile în scorul compozit, dar rămân relevante în ceea ce privește expunerea la sărăcie și deprivare în mediul rural, respectiv accesul la oportunități de învățare și servicii în mediul urban.

Privit în dinamică și în comparație internațională, scorul Domeniului 3 pentru Republica Moldova indică o ușoară tendință descendentă față de rundele anterioare ale ÎA. Comparativ cu media Uniunii Europene, decalajul rămâne substanțial - cu aproximativ 16–17 puncte mai mic, confirmând caracterul structural al vulnerabilităților din domeniul vieții independente, sănătoase și sigure.

Tabelul 6. Evoluția scorului Domeniului 3 al ÎA: Viață independentă, sănătoasă și în siguranță, Republica Moldova și media UE (puncte/score)

Runda ÎA	Moldova – Domeniul 3 al ÎA	Media UE – Domeniul 3 al ÎA
2016	54	70.6
2020	53.8	70.4
2024	52.7	—

Sursa: pentru Republica Moldova calculele realizate de autoare; media UE extrasă din *Active Ageing Index (AAI) results for EU28* (anii de referință disponibili), <https://statswiki.unece.org/>

În plan metodologic, experiența rundelor 2020 și 2024 confirmă că monitorizarea robustă a Domeniului 3 depinde de continuitatea și calitatea surselor de date, în special pentru indicatorii de deprivare materială. Alinierea durabilă la cerințele UNECE presupune integrarea periodică a modulelor dedicate deprivării materiale în cercetările statistice naționale, astfel încât evoluțiile reale să poată fi surprinse comparabil în timp.

Din perspectiva politicilor publice, Domeniul 3 indică un set clar de priorități cu randament ridicat pe termen scurt și mediu: reducerea deprivării materiale severe prin pachete integrate de sprijin, țintite în special către femeile singure de 65+/75+; îmbunătățirea accesului real la servicii medicale și dentare, inclusiv prin vouchere, telemedicină și soluții de transport medical asistat; extinderea oportunităților de micro-învățare adaptate persoanelor de 55–74 ani, cu focalizare pe mediul rural și competențe funcționale; consolidarea măsurilor de siguranță comunitară sensibile la gen.

Indicatorii Domeniului 3 al ÎA 2024 evidențiază un potențial real de îmbunătățire a calității vieții la vârste înaintate, condiționat însă de trecerea de la intervenții compensatorii punctuale la abordări integrate, preventive și diferențiate, capabile să transforme autonomia individuală existentă într-o autonomie reală, susținută material și instituțional.

Domeniul 4. Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active

Domeniul 4 evaluează măsura în care persoanele în vârstă de 55–74 de ani dispun de resurse individuale și beneficiază de un mediu structural favorabil care să susțină participarea activă în societate. Spre deosebire de primele trei domenii ale ÎIA, care reflectă rezultate directe (ocupare, participare, autonomie), acest domeniu surprinde factorii de suport ce condiționează sustenabilitatea îmbătrânirii active pe termen mediu și lung: sănătatea, competențele, relațiile sociale și capitalul uman.

Scorul agregat al Domeniului 4 în 2024 este de 49,3 puncte, fiind ușor mai mic comparabil cu runda 2020 (50,6 puncte) și indicând progres selectiv în anumite dimensiuni și vulnerabilități persistente în altele. Diferențele pe sexe și medii de reședință rămân relevante, cu un avantaj constant al mediului urban. Relativă stabilitate în acest domeniu indică faptul că fundamentele structurale ale îmbătrânirii active evoluează lent, fiind influențate de factori demografici și instituționali cu inerție ridicată, precum mortalitatea, starea de sănătate, nivelul educațional și capitalul social acumulat pe parcursul vieții.

Tabelul 7. Indicatorii compoziți ai Domeniului 4 al ÎIA privind capacitate și mediu favorabil pentru îmbătrânirea activă

	Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural
Ponderea speranței de viață rămasă (SVR) la vârsta de 55 ani, %	44.2	38.2	49.6	45.6	43.6
Ponderea speranței de viață sănătoasă la vârsta de 55 ani din SVR, %	25.3	31.5	22.3	26	24.9
Bunăstarea mentală, %	94.4	94.4	94.3	95.8	93.7
Utilizarea TIC, %	67.3	63.7	69.8	76.8	63
Conexiunea socială, %	22.1	25.7	20.2	28	19.8
Nivelul de studii, %	81.7	83.7	80.2	89.5	76.2
Domeniul 4_ÎIA: Capacitate și mediu favorabil pentru îmbătrânirea activă (puncte/scor)	49.3	49.1	50.2	52.1	47.9

Sursa: calculat de autoare în baza surselor prezentate în Anexa 1.

Indicatorul *Ponderea speranței de viață rămasă la vârsta de 55 de ani (%)* arată ce parte din durata totală a vieții este trăită după vârsta de 55 de ani și exprimă nivelul general al longevității populației la intrarea în vârstă înaintată. În anul 2024, la vârsta de 55 de ani, persoanele din Republica Moldova mai pot spera, în medie, la 22,1 ani de viață, cu diferențe semnificative între femei (24,8 ani) și bărbați (19,1 ani), precum și între mediul urban (22,8 ani) și rural (21,8 ani). Raportate la pragul de referință utilizat în metodologia AAI, aceste valori se traduc într-o pondere de 44,2% a speranței de viață rămase la 55 de ani, indicând că mai puțin de jumătate din potențialul teoretic de longevitate este realizat după această vârstă.

Din perspectiva *calității vieții*, datele GGS 2024 indică faptul că doar 25,3% dintre persoanele de 55 de ani își autoapreciază starea de sănătate ca fiind „bună” sau „foarte bună”. Se evidențiază diferențe de gen pronunțate: 31,5% în rândul bărbaților, față de 22,3% în rândul femeilor, în timp ce diferențele urban–rural sunt moderate, dar persistente (26,0% urban față de 24,9% rural). Aceste autoaprecieri determină valoarea indicatorului compozit *proporția anilor de viață trăiți în stare bună*

de sănătate după vârsta de 55 de ani⁷ care se situează la 25,3% la nivel total. În termeni absoluți, acest lucru înseamnă că, din cei 22,1 ani de viață rămași după 55 de ani, *doar aproximativ 5,6 ani sunt trăiți în stare bună de sănătate*. Femeile, deși beneficiază de o speranță de viață mai mare, nu înregistrează un avantaj proporțional în ceea ce privește anii de viață sănătoasă (5,5 ani), comparativ cu bărbații (6,0 ani).

În ansamblu, datele evidențiază un decalaj clar între longevitate și sănătatea funcțională la vârste înaintate. Deși durata totală a vieții după 55 de ani este relativ ridicată, proporția anilor trăiți în stare bună de sănătate rămâne redusă, limitând capacitatea efectivă a persoanelor de a participa activ în viața economică și socială. Această constatare explică rolul determinant al sănătății în structura Domeniului 4 și relevanța sa pentru politicile de prevenție, îmbătrânire sănătoasă și reducere a inegalităților de gen și teritoriale.

Bunăstarea mentală reprezintă o componentă esențială a capacității persoanelor de a îmbătrâni activ, întrucât influențează menținerea autonomiei, relațiile sociale și disponibilitatea de participare în viața comunității. În anul 2024, această dimensiune a fost evaluată pe baza informațiilor disponibile în cadrul GGS Wave II⁸, care surprind percepția respondenților asupra propriei stări de bine psihosociale. În baza indicatorului sintetic elaborat circa 94% dintre persoanele de 55 de ani și peste sunt clasate ca având un nivel pozitiv al bunăstării mentale. Diferențele între femei și bărbați și între mediul urban și rural sunt reduse, cu valori ușor mai favorabile în rândul populației urbane.

Este important de subliniat că acest rezultat nu indică prevalența sau absența problemelor de sănătate mintală în sens clinic, dar exprimă o evaluare subiectivă a stării de bine psihosociale. Nivelul relativ ridicat al indicatorului trebuie interpretat în corelație cu alți factori ai îmbătrânirii active, în special cu nivelul redus al conexiunii sociale observat în 2024, care poate constitui un factor de vulnerabilitate pentru sănătatea psihologică pe termen mediu și lung.

În 2024, 67,3% dintre persoanele 55–74 ani folosesc *internetul zilnic sau săptămânal*, cu un avantaj al mediului urban (76,8%) față de rural (63,0%) și al femeilor (circa 70%) față de bărbați (63,7%). Acest nivel se înscrie într-un context național de extindere a serviciilor publice digitale și de consolidare a infrastructurilor de e-guvernare, care facilitează accesul cetățenilor la servicii fără deplasare și reduce costurile de tranzacție. Aceste măsuri creează premise favorabile pentru accesul persoanelor în vârstă la servicii administrative, informații și beneficii sociale, deși diferențele persistente între mediul urban și rural indică necesitatea continuării intervențiilor orientate spre incluziunea digitală.

Conexiunea socială rămâne una dintre cele mai vulnerabile dimensiuni ale Domeniului 4. Doar 22,1% dintre persoanele de 55 de ani și peste declară că se întâlnesc cel puțin o dată pe săptămână cu prieteni, rude sau colegi în afara gospodăriei. Nivelul este mai ridicat în rândul bărbaților (25,7%) și în mediul urban (28), dar scade semnificativ în rândul femeilor și în mediul rural (până la 20%). Aceste valori semnaleză o creștere a riscului de izolare socială, fenomen amplificat de migrația masivă a copiilor și de fragmentarea rețelelor familiale tradiționale.

---

⁷ **Notă metodologică:** Ponderele speranței de viață sănătoasă la vârsta de 55 de ani din speranța de viață rămasă (%) indică proporția anilor de viață rămași după 55 de ani care sunt trăiți în stare bună de sănătate, estimată pe baza autoaprecierii stării de sănătate. Acest indicator evidențiază diferența dintre longevitate și sănătate și permite evaluarea capacității reale a persoanelor de a rămâne active, autonome și implicate pe parcursul îmbătrânirii.

⁸ **Notă metodologică:** În runda 2024, în lipsa unor întrebări standardizate privind depresia sau anxietatea, indicatorul „Bunăstarea mentală” din metodologia Indicelui Îmbătrânirii Active a fost operaționalizat printr-un proxy bazat pe blocul de întrebări WEL09 din GGS Wave II (2024). Acest proxy înlocuiește, în textul raportului, referințele la starea psihologică negativă propriu-zisă (depresie, anxietate) cu o evaluare a bunăstării psihosociale percepute, măsurată prin încredere interpersonală, percepția sprijinului social, sentimentul de utilitate personală și absența sentimentelor de inutilitate sau respingere.

Nivelul educațional al populației de 55–74 de ani constituie o resursă structurală importantă pentru capacitatea de a îmbătrâni activ, influențând adaptabilitatea la schimbările economice și sociale, utilizarea tehnologiilor digitale și posibilitatea de participare continuă în viața comunității. În 2024, din rezultatele RPL se constată că 81,7% dintre persoanele din acest grup de vârstă au cel puțin studii medii generale. Diferențele între sexe sunt moderate, cu valori ușor mai ridicate în rândul bărbaților (83,7%) comparativ cu femeile (80,2%). În schimb, decalajele teritoriale sunt pronunțate: în mediul urban, ponderea persoanelor cu un nivel educațional mai înalt atinge 89,5%, în timp ce în mediul rural se situează la 76,2%. Această distribuție reflectă accesul diferențiat la oportunități educaționale și contribuie la acumularea inegală a capitalului uman pe parcursul vieții. Evoluția nivelului educațional al populației în vârstă reflectă schimbarea generațională și intrarea în segmentul 55–64 de ani a unor cohorte cu un capital educațional mai ridicat. Din perspectiva politicilor publice, aceasta creează premise favorabile pentru extinderea participării la activități economice, sociale și civice, precum și pentru valorificarea serviciilor publice digitalizate. Totodată, diferențele persistente între mediul urban și cel rural indică necesitatea unor intervenții orientate spre învățarea pe tot parcursul vieții și reducerea disparităților teritoriale, pentru a asigura condiții mai echitabile de îmbătrânire activă.

Evoluția scorului Domeniului 4 indică o stabilitate relativă a capacității și a mediului favorabil pentru îmbătrânirea activă în Republica Moldova. După creșterea înregistrată între 2016 și 2020 (de la 48,1 la 50,6 puncte), scorul din 2024 (49,3 puncte) se menține aproximativ la același nivel, fără a modifica însă profilul general al domeniului. Această dinamică reflectă caracterul structural al indicatorilor incluși, care evoluează lent și sunt influențați de factori demografici, educaționali și de sănătate acumulați pe parcursul vieții.

Tabelul 8. Evoluția scorului Domeniului 4 – Capacitatea și mediul favorabil pentru îmbătrânirea activă (IÎA), Republica Moldova și media UE (puncte/score)

Runda IÎA	Moldova – Domeniul 4_IÎA	Media UE – Domeniul 4_IÎA
2016	48.1	54.4
2020	50.6	58.1
2024	49.3	—

Sursa: pentru Republica Moldova calcule realizate de către autoare; media UE extrasă din *Active Ageing Index (AAI) results for EU28* (anii de referință disponibili), <https://statswiki.unece.org/>

Comparativ cu media Uniunii Europene, decalajul rămâne semnificativ, deși relativ constant în timp, fiind determinat în principal de nivelurile mai reduse ale speranței de viață sănătoase și ale conectivității sociale. În același timp, consolidarea capitalului educațional și extinderea utilizării TIC creează premise favorabile pentru valorificarea politicilor de digitalizare și pentru îmbunătățirea accesului la servicii și oportunități la vârste înaintate. În ansamblu, rezultatele Domeniului 4 evidențiază necesitatea menținerii unui accent integrat asupra sănătății, incluziunii sociale și reducerii disparităților teritoriale, pentru a transforma resursele existente în condiții efective de îmbătrânire activă.

Concluzii

Estimările rundei 2024 ale Indicelui Îmbătrânirii Active (ÎIA) arată o ascensiune graduală, dar consecventă a condițiilor care susțin îmbătrânirea activă în Republica Moldova. În 2024 Indicele Îmbătrânirii Active atinge 29,8 puncte, depășind nivelurile din edițiile anterioare (Tabelul 9), confirmând o evoluție pozitivă la nivel de sistem, chiar dacă ritmul rămâne moderat.

Tabelul 9. Indicele Îmbătrânirii Active în Republica Moldova, ediția 2016, 2020, 2024
(puncte/scor)

	2024 ÎIA	2020 ÎIA	2016 ÎIA
Total	29.8	28.6	27.1
Bărbați	30.9	30.5	29.2
Femei	29.1	27.1	25.7
Urban	32.6	25.8	-
Rural	28.1	22.2	-

Sursa: calculat de autoare

Compararea seriilor 2016–2020–2024 arată că progresul ÎIA este cumulativ, dar selectiv, evidențiind mai ales o reconfigurare internă a structurii indicelui, cu implicații directe pentru orientarea politicilor publice.

Creșterea ÎIA 2024 ascunde diferențe semnificative între componentele indicelui (Tabelul 10): îmbunătățirile sunt concentrate în domeniile care reflectă condițiile de viață, siguranța și mediul favorabil, în timp ce domeniile ce măsoară activarea efectivă a potențialului economic și social avansează mai lent. Această constatare sugerează că, în Republica Moldova, îmbătrânirea activă este susținută în prezent mai degrabă prin mecanisme de protecție și adaptare, decât prin extinderea oportunităților de participare. Diferențele față de media Uniunii Europene arată unde sunt cele mai mari diferențe structurale și unde politicile trebuie concentrate.

Tabelul 10. Indicele Îmbătrânirii Active 2024 în Republica Moldova, pe domenii, sexe și mediul de reședință (puncte/scor)

		Total	Bărbați	Femei	Urban	Rural	Media UE (2020)
Domenii ai ÎIA	Ocuparea pe piața muncii	28.7	32.1	26.1	33.0	26.1	33.8
	Participare în societate	13.3	12.9	13.5	16.0	12.0	17.9
	Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță	52.7	53.0	52.0	50.2	51.6	70.4
	Capacitate și mediu favorabil pentru îmbătrânirea activă	49.3	49.1	50.1	52.1	47.9	58.1
Indicele Îmbătrânirii Active 2024		29.8	30.9	29.1	32.6	28.1	36.8

Sursa: calculat de autoare în baza surselor prezentate în Anexa 1; media UE extrasă din Active Ageing Index (AAI) results for EU28 (anii de referință disponibili), <https://statswiki.unece.org/>

Domeniile „Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță” și „Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active” înregistrează punctaj semnificativ mai ridicat decât „Ocuparea pe piața muncii” și „Participarea în societate”. Acest profil indică faptul că baza pentru îmbătrânire activă este în curs de consolidare, însă mecanismele care ar trebui să transforme această bază în participare economică și civică rămân insuficient dezvoltate. Practic, persoanele de 55+ dispun într-o măsură tot mai mare de resurse de funcționare, dar contextul instituțional și socio-economic limitează valorificarea acestora.

Analiza pe sexe evidențiază o dinamică de convergență, vizibilă atât în timp (Tabelul 9), cât și în structura pe domenii (Tabelul 10). Creșterea mai rapidă a scorului în rândul femeilor reflectă schimbări structurale în cohortele care intră în segmentul 55–74 de ani, dar și efecte indirecte ale politicilor din domeniul muncii, educației și protecției sociale. Totuși, persistența diferențelor, în special în domeniul ocupării, arată că inegalitățile acumulate pe parcursul ciclului de viață continuă să influențeze șansele de îmbătrânire activă, iar reducerea lor necesită intervenții mai țintite.

Dimensiunea teritorială a ÎIA (urban–rural), reprezintă una dintre cele mai importante îmbunătățiri analitice ale rundei 2024 a ÎIA, permițând pentru prima dată evaluarea coerentă a diferențelor teritoriale și a dinamicii acestora în raport cu runda 2020. Creșterea valorilor ÎIA atât în mediul urban, cât și în cel rural indică o ameliorare generalizată a condițiilor, însă diferența de nivel rămâne semnificativă. Acest rezultat sugerează că politicile și programele existente contribuie la îmbunătățiri de context, dar nu compensează integral dezavantajele structurale ale mediului rural, în special în ceea ce privește accesul la ocupare, servicii și forme de participare socială organizată.

În ansamblu, valorificarea comparativă între anii 2016-2020-2024, arată că ÎIA 2024 este într-o fază de stabilizare și maturizare a îmbătrânirii active în Republica Moldova, caracterizată prin progrese reale, dar distribuite inegal între domenii și grupuri. În acest context, ÎIA 2024 oferă o imagine clară asupra etapelor atinse și a domeniilor care necesită consolidare suplimentară, constituind un instrument relevant atât pentru monitorizarea progreselor, cât și pentru recalibrare strategică a viitoarelor politici publice către o valorificare mai amplă a potențialului persoanelor în vârstă.

Implicații pentru politici publice și recomandări

Rezultatele Indicelui Îmbătrânirii Active 2024 indică faptul că Republica Moldova se află într-o etapă de consolidare funcțională a îmbătrânirii active, caracterizată prin îmbunătățiri reale ale condițiilor de bază și ale capacităților individuale ale populației de 55 de ani și peste, dar cu o transformare încă limitată a acestui potențial în participare economică și socială efectivă. În acest context, pentru continuitatea programelor existente în domeniu, recomandările de politici publice este important să se concentreze pe integrarea, diferențierea teritorială și valorificarea coerentă a resurselor deja create.

Domeniul 1. Ocuparea în câmpul muncii

Creșterea scorului Domeniului 1 în runda 2024 este determinată în principal de extinderea ocupării la vârstele 60–64 ani, ca efect al reformei vârstei de pensionare. Cu toate acestea, nivelurile foarte scăzute ale ocupării după 65 de ani și decalajele persistente de gen și mediu indică *necesitatea unei abordări calitative a prelungirii vieții active*, nu doar a uneia normative.

- Se recomandă orientarea politicilor de ocupare către *menținerea voluntară și flexibilă a activității profesionale*, prin dezvoltarea unor mecanisme care să permită combinarea pensiei cu munca în regim adaptat vârstei (timp parțial, muncă sezonieră, consultanță). Accentul trebuie pus pe sectoarele unde experiența profesională acumulată reprezintă un avantaj comparativ (educație, servicii, administrație locală, activități de mentorat), evitând presiunea asupra ocupațiilor cu solicitare fizică ridicată, frecvente în mediul rural.

Abordări similare au fost aplicate în mai multe state europene (ex. Germania, Olanda), unde mecanismele de pensionare flexibilă și combinare a pensiei cu munca au contribuit la menținerea ocupării după 60 de ani, fără efecte negative asupra sănătății sau productivității.

Totodată, datele ÎIA sugerează *necesitatea unei abordări diferențiate de gen*, întrucât creșterea ocupării femeilor la 60–64 ani este în mare parte un efect administrativ al reformei, nu rezultatul unor oportunități de muncă adaptate.

- Politicile active de ocupare ar trebui să includă *componente explicite de recalificare și orientare profesională pentru femeile 55+*, în special în mediul rural și periurban.

Domeniul 2. Participarea în societate

Scorul redus al Domeniului 2 confirmă faptul că participarea socială a persoanelor în vârstă din Republica Moldova continuă să fie predominant informală și slab instituționalizată, chiar dacă nivelurile reale de implicare comunitară sunt mai ridicate decât cele reflectate de formele clasice de voluntariat formal.

- În acest context, se recomandă *recunoașterea și valorificarea formelor existente de contribuție socială*, în special îngrijirea informală (a nepoților și a altor persoane vârstnice) și implicarea episodică în viața comunității. Integrarea acestor forme de participare în politicile publice – inclusiv prin mecanisme de recunoaștere simbolică, sprijin comunitar sau facilități locale – ar permite o mai bună aliniere între realitatea socială și instrumentele de politică.

Menționăm că, recunoașterea contribuțiilor sociale informale ale persoanelor în vârstă este o direcție promovată și la nivel european, inclusiv în cadrul cadrului UNECE/MIPAA (UNECE, 2022), unde îngrijirea informală și sprijinul comunitar sunt considerate forme legitime de participare socială, cu impact asupra coeziunii sociale și bunăstării.

De asemenea, rezultatele indică un potențial nevalorificat de participare civică formală, mai ales în mediul rural.

- Se recomandă consolidarea mecanismelor locale de consultare a persoanelor în vârstă (de exemplu, structuri consultative pe lângă autoritățile publice locale), nu ca organisme formale suplimentare, ci ca extensii funcționale ale inițiativelor comunitare deja existente. O astfel de abordare ar contribui la reducerea decalajului urban–rural și la creșterea vizibilității vârstnicilor ca actori sociali activi.

Domeniul 3. Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță

Domeniul 3 înregistrează cele mai ridicate scoruri ale ÎA 2024, reflectând rolul important al mecanismelor de protecție socială și al intervențiilor recente de sprijin economic. Totuși, persistența vulnerabilităților materiale și a disparităților teritoriale indică limitele unei abordări predominant compensatorii.

- Recomandarea-cheie pentru acest domeniu este reorientarea graduală a politicilor de la protecție pasivă către prevenție și menținerea autonomiei funcționale. Extinderea serviciilor de îngrijire la domiciliu și a intervențiilor comunitare integrate (sociale și medicale) este esențială, în special în mediul rural, unde accesul la servicii rămâne limitat. Accentul trebuie pus pe prevenirea pierderii autonomiei, nu doar pe intervenția în stadii avansate de dependență.

Această reorientare de la intervenții compensatorii către menținerea autonomiei funcționale este consistentă cu abordările promovate de Organizația Mondială a Sănătății (WOH, 2015), care plasează prevenția și îngrijirea integrată în centrul politicilor destinate populației în vârstă.

- Nivelurile reduse ale activității fizice și ale participării la învățarea pe parcursul vieții indică necesitatea consolidării politicilor de sănătate activă la nivel local, adaptate vârstei și mediului de reședință. Integrarea componentelor de mișcare, educație pentru sănătate și siguranță personală în cadrul infrastructurii comunitare existente poate contribui la menținerea autonomiei funcționale și la reducerea presiunii asupra sistemelor de protecție socială pe termen mediu. În acest sens, este importantă operaționalizarea coerentă, la nivel local, a obiectivelor naționale relevante privind promovarea sănătății și prevenția la vârste înaintate, prin intervenții accesibile și adaptate contextului teritorial.

Domeniul 4. Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active

Scorul relativ ridicat al Domeniului 4 reflectă existența unui capital educațional și adaptativ în creștere în rândul cohortelor care intră în segmentul 55–74 ani. Totuși, diferențele semnificative între urban și rural arată că acest potențial nu este distribuit uniform.

- Se recomandă consolidarea politicilor de învățare pe parcursul vieții printr-o abordare teritorială, care să permită extinderea oportunităților educaționale și digitale dincolo de centrele urbane mari. Accentul trebuie pus pe funcționalitatea competențelor dobândite (digitale, civice, de auto-gestionare), nu doar pe participarea formală la programe.

Experiența internațională (OECD, 2020) arată că inițiativele de învățare pe parcursul vieții pentru persoanele în vârstă generează impact sustenabil asupra îmbătrânirii active în măsura în care sunt corelate cu participarea socială și civică, nu tratate ca intervenții educaționale izolate.

În mod particular, rezultatele ÎA sugerează necesitatea unei mai bune corelări între politicile de educație, sănătate și participare socială, astfel încât investițiile în capacitate să se reflecte efectiv în creșterea participării economice și civice.

Recomandări instituționale și metodologice

- **Consolidarea cadrului de date pentru monitorizarea îmbătrânirii active.** Estimările ÎA 2024 se bazează pe utilizarea combinată a cercetărilor statistice oficiale și a studiilor specializate, ceea ce a permis estimarea majorității indicatorilor. Totodată, recurgerea la indicatori proxy și disponibilitatea limitată a seriilor comparabile în timp și la nivel european indică necesitatea consolidării caracterului periodic, sistematizat și armonizat al colectării datelor, astfel încât monitorizarea ÎA să se bazeze pe un cadru stabil și predictibil. În acest context, includerea unor module specifice necesare estimării indicatorilor compoziți ai ÎA în studiile periodice realizate de BNS ar contribui la reducerea dependenței de soluții proxy și la consolidarea capacității de monitorizare a evoluțiilor în timp, inclusiv în raport cu cadrul european.
- **Consolidarea cooperării intersectoriale printr-un cadru comun de monitorizare.** Având în vedere caracterul transversal al îmbătrânirii active, este necesară consolidarea cooperării dintre Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației și cercetării prin utilizarea unui cadru comun de referință pentru monitorizarea rezultatelor politicilor publice, bazat pe domeniile și indicatorii îmbătrânirii active. Această abordare permite corelarea intervențiilor sectoriale cu aceleași repere de rezultat și facilitează evaluarea coerentă a impactului politicilor asupra participării, autonomiei și capacității persoanelor în vârstă. În acest cadru, Biroul Național de Statistică poate fi mandat/implicat ca punct de sprijin metodologic pentru armonizarea definițiilor operaționale, asigurarea comparabilității în timp și documentarea surselor și procedurilor statistice utilizate, fără a interveni în conținutul politicilor sectoriale.

Îmbătrânirea activă nu este doar o provocare demografică, ci un vector de coeziune socială și reziliență economică. Runda 2024 arată că Republica Moldova dispune de un capital uman matur valoros, dar sub-utilizat. Politicile viitoare trebuie să transforme longevitatea într-un avantaj competitiv național — prin incluziune digitală, participare comunitară și ocupare flexibilă, cu accent pe echitate de gen și de teritoriu.

Baza metodologică, statistică și empirică de date utilizate pentru estimarea indicatorilor compoziți ai Indicelui Îmbătrânirii Active (ÎIA) în Moldova pentru anul 2024

Domeniu ÎIA	Indicatori compoziți (22 indicatori originali UNECE/EC)	Surse de date utilizate în Moldova 2024
Ocupare în câmpul muncii	1. Rata de ocupare 55–59 ani 2. Rata de ocupare 60–64 ani 3. Rata de ocupare 65–69 ani 4. Rata de ocupare 70–74 ani	AFM 2023–2024 (BNS) (1-4)
Participare în societate	5. Activități de voluntariat (participare săptămânală) 6. Îngrijirea copiilor/nepoților (sprijin săptămânal) 7. Îngrijirea adulților în vârstă (sprijin săptămânal) 8. Participare politică / civică (ultimele 12 luni)	GGs Wave II 2024 (5-7) Studiul <i>Participarea vârstnicilor în comunitate</i> , 2024 (HelpAge, 2024) (8)
Viață independentă, sănătoasă și în condiții de siguranță	9. Exerciții fizice regulate 10. Acces la sănătate și îngrijire dentară (fără nevoi nesatisfăcute) 11. Viață independentă la 75+ (locuire autonomă) 12. Venit median relativ (65+) 13. În afara riscului de sărăcie (65+) 14. În afara deprivării materiale (55+) 15. Siguranță fizică 16. Învățare pe parcursul vieții (55–74 ani)	GGs Wave II 2024 (9, 10, 15, 16) RPL 2024 (11) BGC, BNS 2024 (12–13) Studiul <i>VAN Violența asupra persoanelor în vârstă</i> (HelpAge & AO Demoanalitic, 2024) (14) BOP 2024– Barometrul Opiniei Publice, IPP (15)
Capacitate și mediu favorabil îmbătrânirii active	17. Speranța de viață rămasă la 55 ani 18. Ponderea anilor de viață sănătoasă în speranța de viață la 55 ani (HLY) 19. Bunăstare mentală 20. Utilizarea TIC (55–74 ani) 21. Conexiune socială (contacte sociale regulate) 22. Nivel educațional ISCED 3+ (55–74 ani)	Tabele de mortalitate 2023–2024, BNS (17) Calculul HLY (Sullivan) pe baza GGS 2024 + mortalitate BNS (18) GGs Wave II 2024 (19–21) RPL 2024 (22)

Sursa: sistematizare și calcule realizate de către autoare adaptat după *Active Ageing Index 2012. Concept, Methodology and Final Results*. European Centre Vienna. Authored by A.Zaidi / Project Coordinator/ and others). <http://www1.unece.org/stat/platform/display/AAI/V.+Methodology> ;

Referințe bibliografice

- Biroul Național de Statistică [BNS]. (2025). *Vârstnicii în Republica Moldova în anul 2024*. Chișinău: Biroul Național de Statistică. https://statistica.gov.md/ro/varstnicii-in-republica-moldova-in-anul-2024-9578_62003.html
- Buciuceanu-Vrabie, M. (2016). The active ageing potential in the Republic of Moldova. *Economy and Sociology*, (3), 42–48. <https://economy-sociology.ince.md/?edmc=1007>
- Buciuceanu-Vrabie, M. (2021). *The Active Ageing Index in the Republic of Moldova 2020*. UNFPA; Ministry of Labour and Social Protection; Centre for Demographic Research; National Institute for Economic Research. <https://moldova.unfpa.org/en/publications/active-ageing-index-republic-moldova-2020>
<https://ageing-policies.unece.org/api/public/attachments/view/20686aa8-7579-447f-a645-61c6f9b1ed90>
- European Centre for Social Welfare Policy and Research. (2012). *Active Ageing Index 2012: Concept, methodology and final results*. United Nations Economic Commission for Europe; European Commission. <http://www1.unece.org/stat/platform/display/AAI/V.+Methodology>
- HelpAge Moldova. (2024). *Participarea populației vârstnice în viața comunității. Raportul studiului baseline*. Chișinău. Studiu realizat în cadrul proiectului „Îmbunătățirea participării sociale a persoanelor în etate din Moldova prin dezvoltarea comunităților pilot prietenoase vârstnicilor”, finanțat de Guvernul Federal al Germaniei (BMZ).
- HelpAge Moldova & AO „DemoAnalitic.(2024). *Violența asupra persoanelor în vârstă*. Studiu Sociologic. Chișinău.
- Institutul de Politici Publice. (2024). *Barometrul de Opinie Publică (BOP), seriile 2020–2024*. <http://bop.ipp.md/>
- OECD. (2020). *Promoting an age-inclusive workforce: Living, learning and earning longer*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/employment/promoting-an-age-inclusive-workforce-59752153-en.htm>
- United Nations. (2002). *Madrid International Plan of Action on Ageing*. United Nations. <https://www.un.org/development/desa/ageing/madrid-plan-of-action-and-its-implementation.html>
- UNECE. (2018). *Active Ageing Index (AAI) in non-EU countries and at subnational level: Guidelines*. United Nations Economic Commission for Europe. https://unece.org/DAM/pau/age/Active_Ageing_Index/AAI_Guidelines_final.pdf
- UNECE. (2022). *Guidelines for mainstreaming ageing*. United Nations Economic Commission for Europe. https://unece.org/sites/default/files/2022-11/ECE-WG.1-37_Guidelines_for-Mainstreaming_Ageing_1.pdf
- Zaidi, A., et al. (2012). *Active ageing index 2012: Concept, methodology and final results*. European Centre for Social Welfare Policy and Research. <http://www1.unece.org/stat/platform/display/AAI/V.+Methodology>
- World Health Organization. (2015). *World report on ageing and health*. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241565042>

Bun de tipar 29.12.2025
Coli editoriale 2,45. Coli de autor 2,0. Coli de tipar 3,5.
Comanda nr. 82.

Serviciul Editorial-Poligrafic
al Academiei de Studii Economice din Moldova
Chişinău, MD-2005, str.Bănulescu-Bodoni 59.

fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md